

10

“barınma ve kent”

Ulaş Bayraktar

“Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.”

Hak Ne Demektir?

Arapça **ḥḳḳ** kökünden gelen **ḥaḳḳ** حَقّ “yasaya, hakikate veya erdeme uygun olma»,

1. doğruluk, hakikat, yasallık,
2. Allah'ın sıfatlarından biri” sözcüğünden alıntıdır.

(not: bu sözcük İbranice **ḥuḳḳā** חֻקָּה “(taşa veya metale) oyulmuş şey», yasa, ferman, kural” sözcüğü ile eş kökenlidir.

Bu sözcük Aramice/Süryanice ve İbranice **ḥḳḳ** kökünden gelen **ḥaḳaḳ** חֻקֵּק “oymak, (taşa ve metale) hakkketmek” fiilinden türetilmiştir.)

Barınmak Ne Demektir?.

- Eski Türkçe **bar-** “gitmek” fiilinden Türkiye Türkçesi **+In-** ekiyle türetilmiştir.
- (varmak ve barış da aynı kökenden)
- Moğolca **bar-** “konut edinmek” ve Eski Türkçe **bark** “konut”.
- **barış-** “karşılıklı gitmek, yardımlaşmak, beraber yapmak”

Bir Hak Olarak Barınmak

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948): Md.25.1

“Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.”

Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası

Sözleşme (1966): Md. 11.1 Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin, yeterli beslenme, giyim ve konut da dâhil olmak üzere, kendisi ve ailesi için yeterli bir yaşam düzeyine sahip olma ve yaşam koşullarını sürekli geliştirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

TC Anayasası: 57.Md. B.Konut Hakkı Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.

5393 Sayılı Belediye Kanunu

Belediyenin Hak ve Sorumlulukları

Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

- a) ... park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek

öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); ...hizmetlerini yapar veya yaptırır... Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

Arsa ve Konut Üretimi:

Madde 69- Belediye; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapı arazileri üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir.

Belediye, bu amaçla bütçesinden gerekli parayı ayırmak suretiyle işletme tesis edebilir. Arsalar hariç üretilen konut ve işyerlerinin satışı 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir. O belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya onsekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara, sanayi bölgelerinden nakledilecekler ve üyelerinin tamamı bu durumda olan kooperatiflere, bedeli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsis yapılabilir. Durumları 775 sayılı Gecekondu Kanununun 25 inci maddesine uyan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir. Bu fıkranın uygulama esasları, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanacak çerçeve yönetmeliğe uygun olarak belediye meclisleri tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

barınma ve kent

Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı

Madde 73- (Değişik: 17/6/2010-5998/1 md.)

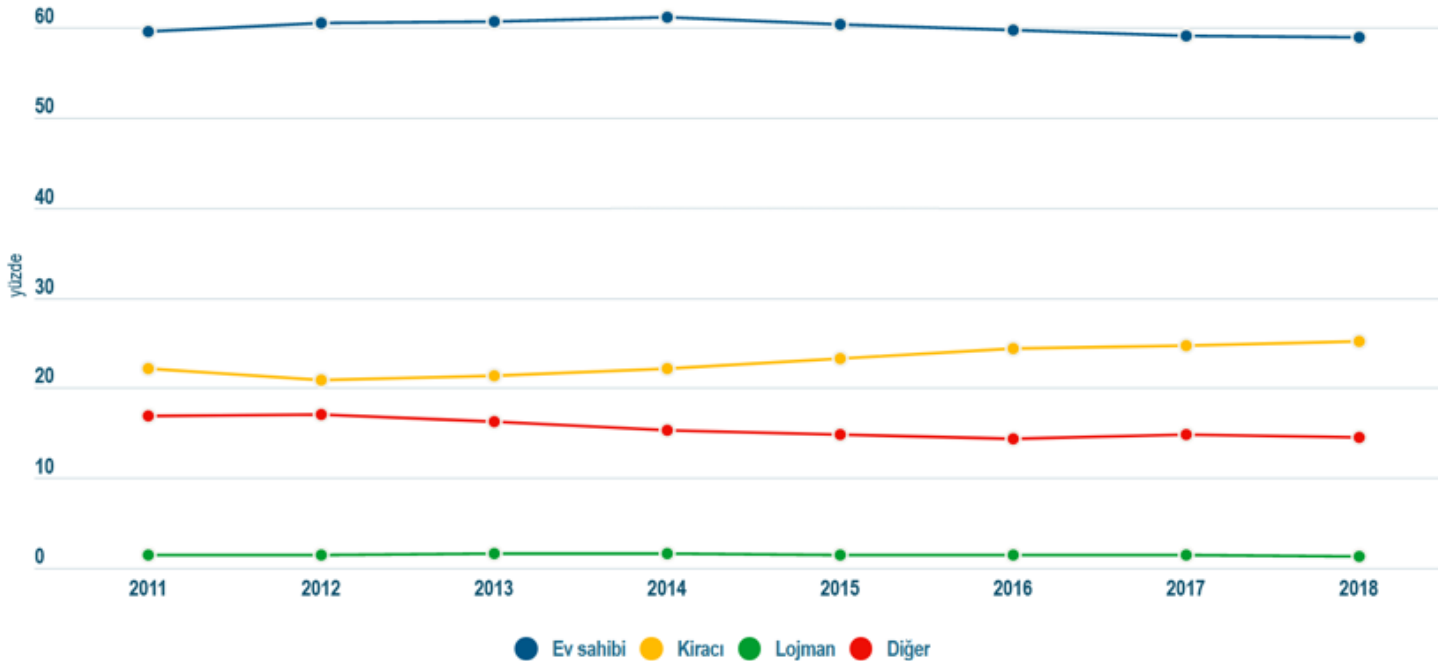
Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.

... 2981 sayılı Kanun kapsamına girmeyen gecekondü sahiplerine enkaz ve ağaç bedelleri verilir veya belediye imkanları ölçüsünde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı dışında arsa veya konut satışı yapılabilir. Bu kapsamda bulunanlara Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile işbirliği yapılmak suretiyle konut satışı da yapılabilir. Enkaz ve ağaç bedelleri arsa veya konut bedellerinden mahsup edilir.

Türkiye'nin Konut Manzarası

Türkiye'de kendi evinde oturanların sayısı düşerken kirada oturanların oranı hızla artıyor. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı verilere göre, kirada oturanların oranı 2012-2018 arasında kapsayan 6 yılda yüzde 21 artış gösterdi. Aynı dönemde kendi evinde oturanların oranı ise yüzde 3 düştü.

Türkiye'de oturlan konutun mülkiyet durumuna göre bireylerin dağılımı

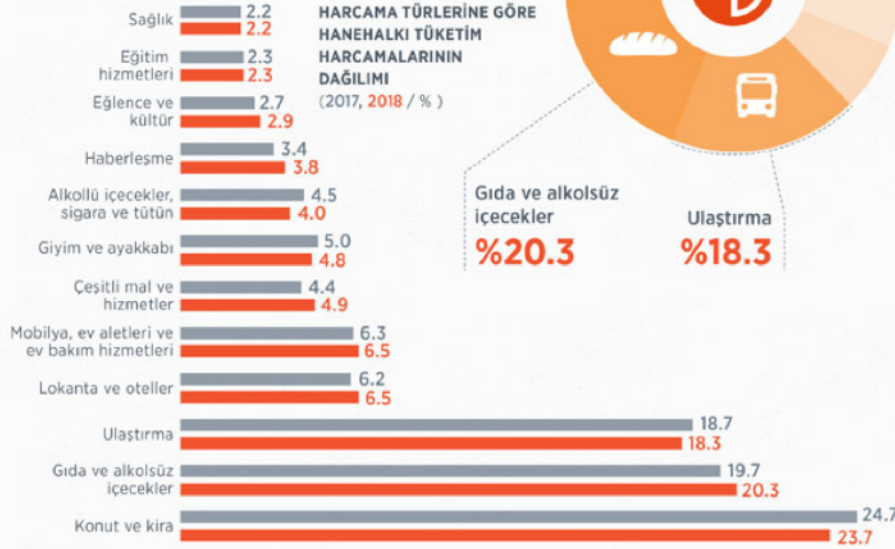

Barınma Harcamaları: TÜİK'e göre 2018 yılında halk harcamalarının yüzde 23,7'si konut/kiraya ayırıyor. Bu hanehalklarının en büyük harcama kalemini oluşturuyor.

Ancak bu oran yoksullarda yüzde 31,4 iken zenginlerde yüzde 20,3.

En çok harcama konuta ve kiraya

Türkiye genelinde geçen yıl hanehalklarının tüketim amaçlı harcamaları içinde en yüksek payı yüzde 23,7 ile konut ve kira harcamaları aldı

- Avrupa İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) verilerine göre son bir yılda konut ve kira fiyatlarının en fazla arttığı ülke Türkiye.
- Avrupa Birliği genelinde ise 2021'in birinci döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre ortalama artış yüzde 6,1, Türkiye'de ise yüzde 32.
- Eurostat'ın verilerine göre 2020 ile 2021 arasında AB genelinde ise yüzde sadece yüzde 1,2'lik bir artış gözlemlenirken Türkiye genelinde kiralar yüzde 9,4 oranında arttı.

Türkiye'de Barınma Sorunları

- TÜİK verilerine göre nüfusun 36,7'si konutunda izolasyondan dolayı ısınma sorunu yaşıyor.
- Yüzde 34,7'si sızdıran çatı, nemli duvarlar, çürümüş pencere çerçeveleri vb. problemleri yaşarken yüzde 22,6'sı trafik veya endüstrinin neden olduğu hava kirliliği, çevre kirliliği veya diğer çevresel sorunlarla karşılaştı.

Haksızlığın Kökeni, kentin üretim mekanı olmaktan çıkıp, kendisinin metalaşmasıdır.

Emeğin yeniden üretiminden mekanın yeniden üretimi.

Ortak Barınma Alanları:

Paylaşım Değeri:

Hakkımız olanı kullanım ve değişim değerinin ötesinde düşünmek.

Ortak barınma alanlarında iyi uygulama örnekleri:

- Düzce Umut Evleri;
- HUMANITAS (Yaşlılara Bakım ve Üniversite Yurdu), Deventer, Hollanda;
- Yalnız Anne Dayanışması;
- Roof Co-Living, Türkiye;
- New Ground Co-Housing, İngiltere.

sivil izleme uygulaması

1.Yaşadığınız yerde barınma sorununun boyutu anlayabilmek için emlakçılarla görüşmeler yapmaya ne dersin?

- Konut fiyatlarındaki değişikliğe dair gözlemlerin nedir?
- Kiraların ve emlak fiyatlarının son dönemdeki artış düzeyi, bu artışın sana göre sebepleri ve buna karşı ne gibi politikaların gerekli sence?
- Bu konuda Yerel Yönetimlerin yapabileceği şeyler var mıdır? Raporla ve bize gönder.

2.Yaşadığın yerde gençler nerede (ev, yurt, misafirhane gibi) ve kimlerle yaşıyor?

- Gençlerin barınma sorunlarına dair gözlemlerin nelerdir? Arkadaşların bu konuda ne düşünüyor?
- Belediyelerin gençlerin barınmasına dair bir uygulaması var mıdır? Ne gibi? Bu uygulamalarla ilgili düşünce nedir? Raporla.

3.Yaşadığın yerde gençler konut bulmanın ötesinde ne gibi zorluklar yaşıyor?

- Yaşadıkları konutların ısınma, hijyen, büyüklük, havadarlık ve ışık alabilirlik kriterlerine dair değerlendirmelerini nasıl?
- Öğrenci olan olmayan genç arkadaşlarının fikirlerini alabilirsin. Sonra da bu görüşleri raporuna ekle.

